

Parlament amb motiu de la inauguració del simposi sobre J. B. Xuriguera

Benvolguts director de departament, benvolguts Jordi (Castellanos) i Francesc (Foguet),

Començaré aquest breu parlament que tanca l'acte d'inauguració entonant un *mea culpa*. El polític té l'obligació de no fer tractes de favor a ningú; així ho he fet durant els darrers cinc anys que he estat al servei de la universitat com a vicedirector de Cultura. Tanmateix, quan dos amics de fa temps, com ho són el Pau i la Fina, em proposen d'acollir una exposició sobre el seu pare, que ja està muntada, que ocupa un espai reduït i són ells els que s'ofereixen a traslladar-la és difícil dir que no. Em va semblar, però, que valia la pena vestir-la amb alguna activitat paral·lela que servís per treure'n més profit, sobre tot per als estudiants. El company Francesc Foguet fou un bon receptor de la idea i va cercar la forma d'organitzar aquest simposi que estem inaugurant. Una baula més d'una cadena d'activitats del nostre Departament de Filologia Catalana –i, en concret del seu Grup d'Estudis de Literatura Catalana Contemporània-, que tant atén els noms sonors de la literatura catalana, com ho ha fet recentment amb A. Bartra o fa uns quants anys amb M. Rodoreda, com les manifestacions del teatre infantil i juvenil en català (sobre les quals ha organitzat dos simposis) o els debats sobre el repertori teatral català (que han estat objecte també de dues edicions). Aquesta cadena a què m'he referit també reserva baules per a noms menys sonors com, en aquesta ocasió, el de J. B. Xuriguera, certament un nom menys conegut i sens dubte menor, però no per voluntat pròpia sinó probablement per les circumstàncies que li va tocar de viure.

Per parlar de Xuriguera cauré voluntàriament en dos paranys: el de la vivència personal i el del tòpic. Van haver de passar moltes reunions amb la Fina –que és llatinista i d'aquí ens ve la coneixença- i molts viatges a la descoberta de l'imperi romà amb ella, amb el Pau i amb un bon grup d'amics, abans no vaig saber que el seu sogre era, no pas el J. B. Xuriguera, sinó l'autor d'un petit llibre verd que és en moltes cases catalanes (gairebé a totes, si hem de fer cas al milió d'exemplars venuts des de la seva primera edició). Hi ha pocs llibres que arribin al milió d'exemplars; és més rar que el llibre sigui de gramàtica pura i dura; i encara és més insòlit que d'un llibre del qual s'han tirat mil milers d'exemplars hom no recordi el nom de l'autor, sinó el color i la grandària. Si a més no, això és el que em va passar a mi.

És per això que el cas de J. B. Xuriguera fa bona la sentència de Terencià Maure que diu: *Pro captu lectoris habent sua fata libelli*: “La sort dels petits llibres depèn de la capacitat dels lectors”. El destí del Xuriguera per excel·lència, el petit llibre verd, de butxaca, sobre els verbs conjugats en català, va comptar amb la capacitat dels lectors, perquè els lectors el van fer seu des del moment de la seva primera edició per part de l'Editorial Claret el 1972. En aquell moment, els que ara passem de poc la cinquantena érem a l'adolescència, acabant el batxillerat, i ens disposàvem a posar remei a allò que ens havia estat escatimat: el coneixement escrit de la nostra llengua. La majoria havíem patit una escolarització en castellà. A casa, per posar un exemple, mai no es va parlar altra cosa que català, però ningú no el sabia escriure. Per altra banda, res no ens abocava a llegir i escriure en la llengua materna, si no era la convicció. En molt casos aquesta convicció va néixer precisament en arribar a aquesta casa. Recordo que, en el meu cas, prendre apunts en català va ser una decisió sobtada, en la primera classe del professor Joan Argenter. Aleshores sabia més llatí i grec que català! Fins a l'any 1978 no va entrar a casa el diccionari de sinònims del Pey; el Fabra ho havia fet el 1977 juntament amb una fotocòpia mal enquadernada de la “Gramàtica Històrica Catalana” del Badia; el

1980 ho va fer un fugaç competidor del Xuriguera, un llibre de Ramon Alsina (que no debades havia estat mestre a Mollet del Vallès, on jo vivia); a la lleixa corresponent encara hi ha els opuscles que l'*Avui* va regalar del 1981 al 1985 titulats "Apunts de català pràctic", en el primer número dels quals se m'instruïa que l'oncle Isidro era l'oncle Isidre o que el cosí Guillermo havia de ser Guillem (val a dir que canviar-ho ha costat molt). El Xuriguera va entrar més tard, potser cap el 1983.

En això del català molts d'aquella generació hem estat autodidactes; a base de llegir i escriure hem anat perfeccionat l'ús de la nostra llengua. I per a això el "xuriguera", com els "ruaixos" hi ha tingut molt a veure.

La commemoració del centenari del seu naixement, a més, ens descobreix altres facetes de l'autor del llibre verd, que el Pau i la Fina han tingut a bé de promocionar i fer arribar a molts indrets de Catalunya. És d'agrair que pensessin en la UAB, com també ho és que trobessin el camp del Departament de Filologia Catalana ben abonat.

Espero que la jornada d'avui sigui ben profitosa i serveixi perquè els nostres estudiants prenguin consciència que a les grans fites col·lectives s'hi arribi gràcies als petits passos individuals i tàcits.

Moltes gràcies i bon profit.

Joan Carbonell Manils

Bellaterra (Cerdanyola del Vallès), a 12 de novembre de 2008